

Evandželja

Sadržaj

Evandjelja

1

1	Uvod	2
2	Uvod u evandjelja	3
	Opće informacije	4
	Autori	5
	Namjena evandjelja	5
	Božansko nadahnuće autora	6
	Odnos evandjelja i Starog Zavjeta	6
	Kanon evandjelja	7
	Povijesna točnost evandjelja	8
	Povijesni spisi evandjelja	9
	Žanr	10
3	Biografija Isusa Krista	11
4	Sinoptička evandjelja	16
	Uvod u sinoptička evandjelja	17
	Uvod u Matejevo evandjelje	19
	Autor	20
	Vrijeme nastanka	21
	Mjesto nastanka	21
	Odnos Starog Zavjeta i evandjelja po Mateju	21
	Namjena evandjelja	22
	Osvrt na tekst evandjelja	22
	Kanonska važnost evandjelja	25
	Uvod u Markovo evandjelje	26
	Autor	27
	Vrijeme nastanka	29
	Mjesto nastanka	29
	Povjesne okolnosti u kojima je napisano evandjelje	30
	Namjena evandjelja	30
	Osvrt na tekst evandjelja	31
	Organizacija teksta	34
	Cjelovitost teksta	36
	Kanonska važnost evandjelja	37
	Uvod u Lukino evandjelje	38
	Autor	39
	Vrijeme nastanka	40
	Mjesto nastanka	41
	Namjena evandjelja	41
	Osvrt na tekst evandjelja	42
	Organizacija teksta	44
	Kanonska važnost evandjelja	47
	Tekst sinoptičkih evandjelja prikazan u tablici	48
	Evandjelja po Mateju, Marku i Luki	49
5	Evandjelje po Ivanu	271
	Uvod u Ivanovo evandjelje	272
	Autor	273
	Vrijeme nastanka	275
	Mjesto nastanka	275
	Namjena evandjelja	276
	Osvrt na tekst evandjelja	276
	Organizacija teksta evandjelja	278
	Odnos između Ivanovog i sinoptičkih evandjelja	280

Razlike između Ivanovog i sinoptičkih evanđelja	281
Kanonska važnost evanđelja	284
Tekst Ivanovog evanđelja	285
Poglavlje 1	286
Poglavlje 2	288
Poglavlje 3	289
Poglavlje 4	291
Poglavlje 5	294
Poglavlje 6	296
Poglavlje 7	299
Poglavlje 8	301
Poglavlje 9	304
Poglavlje 10	306
Poglavlje 11	308
Poglavlje 12	311
Poglavlje 13	313
Poglavlje 14	315
Poglavlje 15	317
Poglavlje 16	319
Poglavlje 17	321
Poglavlje 18	322
Poglavlje 19	324
Poglavlje 20	326
Poglavlje 21	328
6 Osvrt	330

1 Evandjelja

Evandjelja

Uvod u evandjelja

Sinoptička evandjelja prikazana u tablici

Evandjelje po Ivanu

1.1 Uvod

Pred Vama se nalazi još jedno od mnogih tekstova evandjelja.

Posebnost teksta koji ovdje možete čitati je u prikazu sinoptičkih evandjelja (Matej, Marko i Luka) koja su ovdje prikazana u tablici – jedno do drugog.

Nastojao sam, ne samo usporedo prikazati poglavlje i redak pojedinog evandjelja, nago i po potrebi rastaviti retke kako bi se još jasnije istaknule sličnosti i razlike između pojedinih tekstova. Baš te male razlike u izričaju, upotrebljenoj riječi ili dodanoj rečenici u pojedinom evandjelju "proširuju" cijelu priču i pojašnjavaju pojedini događaj ili poruku.

Iako su ova tri evandjelja u biti vrlo slična, čitajući ih usporedno, jedno do drugog, jasno možemo uočiti kako se međusobno nadopunjuju.

Čitajući ih usporedno redak po redak čitate ih kao jednu priču.

Ovaj način prikaza pojednostavljuje Vam uspoređivanje sva tri evandjelja, jasno ističe sličnosti i različitosti između pojedinih tekstova i tako olakšava proučavanje evandjelja.

Prije same tablice sinoptičkih evandjelja napisao sam i kratke uvode, općenito u evandjelja a onda i u svako evandjelje zasebno. Kao i dio s biografijom Isusa Krista.

Želja mi je dati vam više informacija o evandeljima, kako o povjesnim okolnostima pod kojim su nastala, tako i o ljudima koji su sudjelovali u samom nastanku evandjelja kakve poznajemo danas.

Poslije tablice sinoptičkih evandjelja nalazi se Evandjelje po Ivanu koji mnogi smatraju i najljepšim od svih evandjelja.

Nadam se da ćete uživati u čitanju ovih evandjelja, barem toliko koliko sam ja uživao u radeći na pripremi ovog teksta.

"Blagoslovljen je onaj, koji čita, i onima, koji slušaju riječi proročanstva i drže, što je napisano u njemu, jer je vrijeme blizu!" Otk 1.3

1.2 Uvod u evandjelja

Uvod u evandjelja

Opće informacije

Autori

Namjena evandjelja

Božansko nadahnuće autora

Odnos evandjelja i Starog Zavjeta

Kanon evandjelja

Povijesna točnost evandjelja

Povijesni spisi evandjelja

Žanr

1.2.1 Opće informacije

Evandjelja po Mateju, Marku, Luki i Ivanu povijesni su dokumenti na kojima se temelji kršćanstvo.

Skoro sve pouzdane informacije o životu i učenju Isusa iz Nazareta nalazimo u ta četiri dokumenta.

U općem smislu riječi pojam evanđelje može se prevesti kao "radosna vijest" ili "dobra vijest". Evanđelje je "dobra vijest" o iskupljenju od grijeha i pomirbi s Bogom preko žrtve Isusa Krista, sina Božjeg, što je i temeljna poruka kršćanstva.

Pisci Novog Zavjeta koriste riječ „evanđelje“ na više načina:

1. riječ je korištena kako bi se opisao sadržaj Isusovog učenja
Izakako je Ivan bio bačen u tamnicu, otišao je Isus u Galileju i propovijedao evanđelje kraljevstva Božjega, Govoreći: "Vrijeme se je ispunilo, kraljevstvo je Božje blizu; Obratite se i vjerujte u evanđelje!" (Mk 1.14-15)
2. riječ evanđelje koristi se kako bi se opisala poruka koju propovijedaju kršćani – poruka o smrti i uskrsnuću Isusa Krista. Kad kršćani propovijedaju smrt i uskrsnuće Isusa i kad pozivaju na vjeru u njega kao Gospodina, Mesiju i Spasitelja, propovijedaju evanđelje – dobru vijest.
3. riječ se koristi i kao naziv za pisane dokumente o životu, učenju, smrti i uskrsnuću Isusa iz Nazareta. Napisana su „mnoga evanđelja“ (Lk 1.1) , ali samo četiri su prihvaćena od prvih kršćana kao pouzdani i vjerodostojni dokumenti. Te četiri knjige uključene su u knjige novoga zavjeta. Ta četiri evanđelja (Matej, Marko, Luka, Ivan) dobili su imena po autorima pojedinog evanđelja – Evanđelje po Mateju, Evanđelje po Marku, Evanđelje po Luki, Evanđelje po Ivanu

Prije nego što su napisana ova četiri kanonska evanđelja prvi kršćani prenosili su "radosnu vijest" o Isusu Kristu usmenom predajom i koristili su se nekim pred evanđeoskim tekstovima koje su najvjerojatnije koristili i evanđelisti kod pisanja svojih tekstova.

1.2.2 Autori

Od najranijih vremena smatra se da su pisci prvog i četvrtog evandjelja apostoli Matej (carinik; Mt 10.3) i Ivan (sin Zebedejev; Mk 3.17), obojica Isusovi pratioci i očevici njegovih djela i učenja (Mt 9:9; 10:2-3; Mk 1:19-20; Iv 19:35).

Drugo i treće evandjelje pripisuje se Marku (nazvanim i Ivan; Dj 15.37) i Luki (liječnik; Kol 4.14). Oni nisu bili pratitelji i očevici Isusovih djela nego bliski suradnici apostola Petra i Pavla (Kol 4:11, 14; 2 Tim 4:11; 1 Pet 5:13).

Dakle, dok evandjelja po Mateju i Ivanu možemo smatrati doslovno apostolskim spisima, dotle evandjelja po Marku i Luki možemo smatrati utjelovljenim apostolskim svjedočanstvom Petra i Pavla.

Zanimljivo je napomenuti da se apostolsko autorstvo evandjelja ne dovodi u pitanje u ranim danima crkve, niti se autorstvo pripisuje nekim drugim osobama ranog kršćanstva. Matej, Marko, Luka i Ivan dosljedno su imenovani kao pisci evandjelja kroz cijelu povijest kršćanstva. Nema ni najmanjih varijacija u svim drevnim grčkim rukopisima s obzirom na imena koja se pojavljuju u naslovima četiri evandjelja.

Više informacija o svakom od autora možete naći u uvodu od svakog evandjelja.

1.2.3 Namjena evandjelja

Iako je namjena sva četiri evandjelja prikazati Isusa kao Spasitelja i Mesiju, i iako su prva tri evandjelja (sinoptička) vrlo slična, svako evandjelje ima svoju posebnu namjenu i ciljanu publiku kojoj se obraća.

Matej se obraća prvenstveno Židovima i želi prikazati Isusa kao Kralja iz kuće Davidove, Otkupitelja kojeg je Bog najavio i poslao.

Marko piše svoje evandjelje Rimljanima, opisuje Isusa kao slugu Božjeg, čovjeka od akcije, pobjednika nad grijehom i zlom. Marko više opisuje što je Isus činio nego što je učio.

Lukino evandjelje namijenjeno je Grčkim obraćenicima, prikazuje Isusa kao savršenog i univerzalnoga Spasitelja, naglašava čovječnost i brigu za bolesne i djecu.

Ivan u svom evandelju želi prikazati Božansku narav Isusa Krista. Namijenjeno je ljudima koji imaju neko znanje o spasenju ali trebaju dublje razumijevanje Božanske osobe Isusa Krista.

Četiri evandjelja daju nam četiri različita pogleda na Isusa i time nam daju potpuniju sliku samog Isusa, njegovih djela i učenja.

Iako je svako evandjelje samostalna cjelina zajedno se dopunjuju, pojašnjavaju i međusobno potvrđuju istinitost opisanih događaja bez bitnih proturječnosti.

Tek čitajući sva četiri evandjelja zajedno dobivamo potpunu sliku Isusa i otkrivamo ga kao Spasitelja svijeta.

1.2.4 Božansko nadahnuće autora

Sam sadržaj evandjelja svjedoči o božanskom nadahnuću autora evandjelja.

Autoritet evandjelja temelji se na tom Božanskom nadahnuću, kao što je slučaj i sa svim knjigama Biblije.

Kao vjernici smatramo da su evandjelja napisana od ljudi koji su bili potaknuti Duhom Svetim, i zato da su evandjelja potpuno vjerodostojan i mjerodavan izvor informacija o životu i učenju Gospodina Isusa Krista.

Da su evandelisti bili nadahnuti Duhom Svetim jasno se vidi iz samog teksta evandjelja, npr. kad Gospodin daje obećanje svojim učenicima:

"A kad vas predadu, ne brinite se, kako ili što ćete govoriti! U onaj čas dat će vam se, što ćete govoriti.

Jer nijeste vi, koji govorite, nego Duh Oca vašega govori preko vas." (Mt 10.19-20)

Ili na drugom mjestu kad kaže: **"A Utješitelj, Duh Sveti, kojega će Otac poslati u ime moje, on će vas naučiti svemu i napomenut će vam sve, što vam rekoh." (Iv 14.26)**

Isto tako i: **"Ali kad dođe on, Duh istine, uvest će vas u svu istinu, jer neće od sebe govoriti, nego će govoriti što čuje, i javit će vam buduće stvari. On će me proslaviti, jer će od mogega uzeti, i objaviti vama." (Iv 16.13-14).**

Sva ova obećanja ispunila su se na Pedeseticu, što jasno možemo vidjeti opisano u Djelima apostolskim gdje čitamo: **"I napuniše se svi Duha Svetoga, i stadoše govoriti raznim jezicima, kao što im je Duh (Sveti) davao da govore." (Dj 2.4)**

Na kraju i svaki vjerenik čitajući evandjelja čuti Božansko nadahnuće evandjelja i jasno uviđa da ti spisi sadrže samu Riječ Božju.

1.2.5 Odnos evandjelja i Starog Zavjeta

Evandjelja su blisko povezana s Starim zavjetom, ona na jasan način ukazuju da je došlo vrijeme ispunjenja starozavjetnih proročanstava i prikazuju Isusa kao Mesiju o kojem su propovijedali starozavjetni proroci.

Vrijeme između Malahija, zadnjeg proroka starog zavjeta, i rođenja Mesije Isusa Krista je oko 450g.

Prvi prorok nakon vremena Starog zavjeta je Ivan Krstitelj.

Sam Isus kaže: **"Zakon i proroci dosežu do Ivana. Otada se navješćuje radosna vijest o kraljevstvu Božjemu, i svaki prodiše silom u njega." (Lk 16.16)**, i na taj način prikazuje Ivana kao posljednjeg proroka koji je poslan kako bi nagovijestio dolazak Mesije – Isusa Sina Božjeg.

Služba Ivana Krstitelja zabilježena je uglavnom u početnim dijelovima evandjelja.

1.2.6 Kanon evandjelja

Riječ **kanon** možemo prevesti kao standard ili norma, kad riječ primjenjujemo prema Biblijskim spisima onda taj izraz označava listu knjiga koje se smatra autentičnim i nadahnutim Duhom Svetim a od kojih se sastoji Stari i Novi zavjet.

Prvi kršćani nisu imali kanon, prvenstveno su se služili usmenom predajom apostola ili prvih učenika. No relativno brzo, s porastom pisanih dokumenata, ukazala se potreba za određivanjem kanona tj. liste spisa koji se može smatrati autentičnim i vjerodostojnim.

Što se tiče evandjelja, kršćani prihvaćaju četiri evandjelja (Matej, Marko, Luka i Ivan) kao vjerodostojna i nadahnuta teksta koja svjedoče o Isusu i njegovom poslanju i učenju. Na ta četiri spisa temelji se cijelo kršćanstvo i samo u njima možemo "pronaći" istinitog Isusa Krista.

Iz tekstova ranih kršćanskih pisaca možemo saznati da je autentičnost ova četiri evandjelja široko prihvaćena već sredinom drugog stoljeća. Vrlo je vjerojatno da je baš prihvaćanje ova četiri evandjelja kao autentična i vjerodostojna označilo početak stvaranja kanona Novoga Zavjeta kakvog poznajemo danas.

Prema svjedočenju povjesničara, kanon Novoga Zavjeta koji koristimo danas uspostavljen je u cijelosti u četvrtom stoljeću, dok su ova četiri evandjelja prihvaćena kao vjerodostojna puno prije toga.

Kanonska evandjelja možemo podijeliti u dvije grupe, u prvoj grupi nalaze se sinoptička evandjelja (Matej, Marko i Luka), a u drugoj Ivan.

1.2.7 Povijesna točnost evandjelja

Evandelisti izvještavaju o stvarnim događajima i ljudima koji su sudionici tih događanja, no u isto vrijeme njihovi spisi jasno naglašavaju duhovno poslanje koje ima Isus Krist.

Povjesničari se uglavnom slažu da evandjelja vjerodostojno svjedoče o Isusu i vremenu u kojem je živio, unatoč nekim manjim razmimoilaženjima u pojedinim opisima događaja ili u redosljedu po kojem su se dešavala.

Važno je napomenuti da nema nikakvih razmimoilaženja u bitnim teološkim pitanjima između četiri evandjelja.

Sva četiri evandjelja prenose istu duhovnu poruku (radosnu vijest) i pouzdano svjedoče o životu i učenju Isusa Krista.

Iako su evandjelja (posebno sinoptička) vrlo slična bilo ih je dosta teško detaljno uskladiti, prvenstveno zbog ponekad drukčijeg redosljeda događanja koja opisuju a i zbog manjih razlika u tekstu između evandjelja.

Kako bi se lakše razriješila ova manja razmimoilaženja i nedosljednosti u tekstu evandjelja treba uzeti u obzir par stvari:

1. Glavna namjera evandelističara je autentično i jasno prenijeti poruku Isusa Krista i prikazati ga kao Sina Božjeg, zato evandjelja prvenstveno ne slijede kronološki slijed događanja nego su događaji posloženi tako da što bolje naglase smisao poruke.
2. Razlike u upotrebljenoj riječi u tekstu možemo objasniti i činjenicom da je Isus vjerojatno većinu svojih govora izgovorio na Aramejskom dok evandjelja bilježe njegove govore na Grčkom. Svakako se može reći da su evandelisti sačuvali istinitost Isusovih riječi iako ponekad koriste ponešto različite riječi u tekstu.
3. Te manje razlike lakše je objasniti i ako uzmemo u obzir da se tekst evandjelja nebrojeno puta ručno prepisivao, i sigurno ispočetka od strane dobronamjernih ali možda nedovoljno obučanih sljedbenika.
4. Kad naidemo na ponešto drukčiji opis nekog događaja važno je razlučiti dali je taj opis proturječan ili se opisi nadopunjuju na način da jedan opširnije i detaljnije govori o istom događaju. (npr. Mt 20.30 – Mk 10.46 – Lk 18.35). Svakako da takvi opisi nisu proturječni nego svaki evandelist opisuje događaj na način koji mu se čini najprimjereniji za poruku koju žele naglasiti. Oba takva teksta možemo uzeti kao istinit opis i čitajući ih usporedno tek dobivamo potpunu sliku samog događaja.
5. I na kraju, treba reći da ako pristupamo evandeljima već kao vjernici svakako nam treba poniznosti i strpljivosti kad naidemo na neke nejasnoće u tekstu evandjelja ili bilo koje druge Biblijske knjige.

Poniznosti na način da ne postavimo sebe kao kriterij po kojem "sudimo" evandeljima, nikako ne želimo svesti Mudrost Riječi Božje na razinu "mudrosti" misli ljudske.

Kao što sama Riječ kaže: **"... jer s Bogom čovjek mjeriti se ne može." (Job 33.12)** ili na drugom mjestu: **"Ali otkuda nam Mudrost dolazi? Na kojem mjestu Razum prebiva? Čovjek njezina ne poznaje puta, u zemlji živih nisu je otkrili." (Job 28.12-13); "Jedino je Bog put njen proniknuo, on jedini znade gdje se nalazi" (Job 28.23).**

Isto tako trebamo strpljivost kad se nađemo pred nekim nerazumljivim dijelovima teksta i evandjelja i bilo koje druge knjige Biblije. Takvi izazovni dijelovi nisu dospjeli u Bibliju nekakvim Božjim propustom, vjerujem da su oni tamo kao izazov koji je Bog stavio pred svakog vjernika kako bi se posvetili proučavanju Riječi Božje i molitvi. Ponekad će trebati dosta vremena, proučavanja i molitve dok nam Bog ne odgovori ne neke nejasnoće. No ako ostanemo strpljivi do kraja, ako ne prije, sve nejasnoće objasniti će nam sam Isus kad budemo s njim u raj.

1.2.8 Povijesni spisi evandjelja

Luka na početku svog evandjelja kaže: "**Već su mnogi preduzeli da napišu izvještaj o događajima, što su se zbili među nama**" (Lk 1.1). Iz te izjave možemo zaključiti da su se prvi pisani dokumenti o Isusu i njegovom učenju pojavili relativno brzo nakon Isusove smrti. Ti prvi dokumenti pisani su rukom, u pojedinačne svitke i najvjerojatnije velikim slovima, bez razmaka ili interpunkcija.

Danas su poznata više od sto i dvadeset takva teksta na papirusima. Ti tekstovi smatraju se najranijim i zato vjerodostojnijima originalnom tekstu evandjelja.

Kako je broj vjernika rastao tako je rastao i broj kopija spisa Novoga Zavjeta.

Uskoro je došlo i do nekih promjena kod pisanja novih kopija, umjesto pisanja u svitke tekst se počeo pisati u knjige i velika slova zamijenjena su malim.

Na taj način olakšalo se čitanje i čuvanje teksta.

Pošto je prva crkva bila sastavljena od raznih naroda, ubrzo se i Novi Zavjet kao i cijela Biblija prevela na mnoge jezike. Ti tekstovi poprilično su se razlikovali po kvaliteti.

Ubrzo su se pojavile mnoge Latinske, Sirijske, Egipatske i druge verzije teksta evandjelja.

Danas postoji pet tisuća, što cijelih spisa, što dijelova spisa Novog Zavjeta na Grčkom i oko osam tisuća spisa ili dijelova Novoga Zavjeta na drugim jezicima.

Velika većina teksta evandjelja potpuno je usuglašena, a što se tiče manjih nedosljednosti na koje možemo naići, one ne dovode u pitanje niti jedan bitan neuk evandjelja.

Važno je napomenuti da od svih antičkih spisa koji su sačuvani do danas, spisa Novog Zavjeta ima broćano najviše i da su nastali u godinama najbliže događajima koja opisuju.

Većina tekstova evandjelja koju danas imamo nastala je u periodu od tisuću godina, između 500 i 1500g., dok najstariji spisi datiraju iz prve polovice drugog stoljeća.

Dvije povijesne okolnosti utjecale su na broj i vrstu spisa koji su se sačuvali do danas.

Prvo, kao što se razdijelilo Rimsko Carstvo na Istočno i Zapadno, tako se razdijelila i crkva.

Na zapadu, ne samo zato što je Latinski bio službeni jezik Rima nego i zato da se potisne upotreba Grčkog kao općeg jezika, prevladala je upotreba latinskog u crkvi.

Postojale su mnoge verzije evandjelja na latinskom, ali krajem četvrtog stoljeća Jeronim (*Sveti Jeronim Stridon, oko 347. - Betlehem, 30. rujna 420.*) - svetac, autor prijevoda Biblije na latinski jezik, crkveni naučitelj, crkveni otac, teolog, filozof, jezikoslovac) priprema službeni verziju Latinskog prijevoda evandjelja i cijele Biblije koja se naziva Vulgata (*Lat. prijevod Biblije što ga je pod kraj IV. st. izradio sv. Jeronim. Na pučki Latinski preveo je Stari zavjet s hebrejskoga i aramejskoga jezika, a Novi zavjet na temelju grč. izvornika. Jeronimov je prijevod zamijenio ranije lat. prijevode (npr. prijevod poznat pod imenom Itala), a od VII. st. bio je općenito prihvaćen u svim kršćanskim crkvama. Tridentni sabor (1546) odredio je prema Vulgati kanon Svetog pisma. Tiskana je u mnogim izdanjima i podloga je većini prijevoda Biblije.*), taj prevod postaje opće prihvaćen u Zapadnim crkvama.

S druge strane Grčki prevladava u upotrebi na istoku, koje postaje Bizantsko carstvo.

Grčki prijepisi evandjelja koriste se i prevode puno češće, sve dok Konstantinopol ne osvajaju Turci 1453g. Tada mnogi istočni učenjaci bježe na zapad i donose svoje grčke prevode evandjelja. Ti spisi umnogome utječu i na reformacijski pokret kao i na renesansu.

Drugo, materijali na kojima su pisani spisi evandjelja različito podnose utjecaj klime.

Najskuplje knjige napisane su na pergamente, obrađena životinjska koža, dok se uobičajeno koristilo papirus, materijal biljnog porijekla, na kojem se pisao tekst.

Iako su pergamenti čvršći materijal od papirusa, oba materijala su organskoga porijekla i raspadaju se prilično brzo posebno u vlažnim uvjetima atmosfere. Zato nije čudno da najviše sačuvanih spisa dolazi iz suhih i toplih predjela Bliskog istoka

1.2.9 Žanr

Dosta dugo se postavlja pitanje u koju književnu grupu (žanr) možemo svrstati evandjelja. Nakon povijesnih i književnih istraživanja većina znanstvenika podržava tvrdnju da su evandjelja vrsta grčko-rimske biografije.

Neke od karakteristika Grčko-Rimskih biografija su:

- ☞ prvenstveno se fokusiraju na jednu osobu
- ☞ ne prate kronološki slijed događanja nego žele naglasiti neku poruku ili učenje i tome prilagode redoslijed događanja
- ☞ često naglašavaju jedan životni period osobe o kojoj pišu

Iako možemo reći da evandjelja spadaju u književnu vrstu antičke biografije, ona su u isto vrijeme i pouzdan povijesni dokument o životu i učenju Isusa Krista.

Tu namjeru da što točnije prenesu povijesne činjenice o Isusa naglašavaju i sami pisci evandjelja (Lk 1.1-4, Iv 19.35)

Pisci evandjelja imali su slobodu tumačiti značenje pojedinih događanja ili učenja Isusa Krista, ali nisu imali slobodu izmišljati događaje i izreka Isusa, niti bi namjerno iskrivljavali činjenice o Isusovom životu kojima su bili svjedoci ili ih saznali iz prve ruke od očevidaca samih događanja.

Uz to što su evandjelja povijesni dokument, ona su i pisana s namjerom evangelizacije, tj. pobuđivanja i produbljivanja vjere, kako nevjernika tako i samih vjernika.

To se jasno vidi u evandjelju po Ivanu, gdje Ivan piše:

"I mnoga druga čudesa učini Isus pred učenicima svojim; koja nijesu napisana u knjizi ovoj.

A ova su zapisana, da vjerujete, da Isus jest Krist, Sin Božji, i da vjerujući imate život u ime njegovo." (Iv 20.30-31).

Istu namjeru imaju i sinoptička evandjelja.

Da zaključim, evandjelja su vrsta Grčko – Rimske biografije i u isto vrijeme i povijesni dokument ali uz to žele od svojih čitatelja napraviti vjernike.

Općenito antičke biografije prikazuju svoje junake kao osobe kojima se treba diviti i oponašati ih. Evandjelja uz to žele prikazati Isusa kao i objekt vjere i pozvati čitatelje na osoban odnos s njim.

1.3 Biografija Isusa Krista

rođen: 7-2 g. stare ere Betlahem, Judeja

umro: 30 - 36 g 1. stoljeće Golgota, Jeruzalem

otac: Bog

majka: Marija (djevičansko začeće)

otac posvojitelj: Josip

Isus iz Nazareta ili Isus Krist je centralan figura Kršćanstva.

Sve kršćanke crkve smatraju ga Sinom Božjim, spasiteljem i otkupiteljem, Mesijom najavljenim u starom zavjetu koji je svojim životom, smrću i uskrsnućem otkupio grijeh čovječanstva i uspostavio novi odnos s Bogom krvlju novoga zavjeta.

Kršćani vjeruju da je Isus umro razapet na križ, tjelesno uskrsnuo od mrtvih i time predkazao uskrsnuće svih ljudi koji prihvate Isusa kao spasitelja na kraju vremena kad će Isus ponovo doći suditi žive i mrtve. Jedne, koji povjeruju i prihvate Isusa, na život vječni a druge na vječno uništenje.

Značenje imena Isus objašnjava se kao "Bog spašava".

Dok ime Krist ima značenje "Pomazanik". Iako je kroz povijest riječ Krist postala više Isusovo ime ono je u stvari titula.

U Matejevom evanđelju 16:16 čitamo "Simon Petar odgovori: "Ti si Krist, Sin Boga živoga.", i tako identificira Isus mesijom.

Isus je živio u Galileji većinu svog života, govorio je aramejski, najvjerojatnije i Hebrejski, možda nešto i grčki.

Glavni izvor informacija o životu i učenju Isusa nalazimo u evanđeljima iako neki znanstvenici smatraju da se i apokrifne knjige mogu koristiti kao izvor informacija o Isusu.

(Apokrifi spisi dvojbene autentičnosti; naziv se osobito odnosi na određen broj židovskih i kršćanskih vjerskih knjiga biblijskog sadržaja koje se ne ubrajaju u kanon Svetog pisma.)

Rođenje

Isus se rodio u Betlahemu Judeja (Mt 2.11), 7 – 2 g. stare ere. Evanđelja opisuju da je Isusa rodila djevica Marija na koju je sišao Duh Sveti.

Anđeo navješćuje pastirima rođenje Isusovo (Lk 2.10) i oni ga prvo posjećuju. (Lk 2.15)

Nakon osam dana, po židovskom običaju, obrezuju ga.

Nedugo nakon rođenja posjećuju ga i tri mudraca s Istoka (Mt 2.1) , i donose mu darove (Mt 2.11).

Nakon isteka dana čišćenja po Mojsijevom zakonu, roditelji ga vode u Jeruzalem da ga "prikažu" Gospodinu (Lk 2.22). U hramu ga Simeon (Lk 2.34) i proročica Ana (Lk 2.38) prepoznaju kao Mesiju.

Nakon toga po uputi anđele bježe u Egipat (Mt 2.13)

Dječastvo

Nakon nekog vremena, opet po naređenju anđela, vraćaju se u "zemlju Izraelovu" u pokrajinu Galileju u grad Nazaret. (Mt 2.22 - 23)

U evanđeljima nalazimo vrlo malo podataka o ranim Isusovim godinama.

Samo evanđelje po Luki opisuje jedan događaj iz Isusovih dječaćkih godina, to je posjet Isusa,

Josipa i Marije Jeruzalemu za vrijeme Pashe (Lk 2.40 – 52).

Godine odrastanja Isusa Luka opisuje rečenicom „Dijete je raslo i ječalo. Bilo je puno mudrosti, i milost je Božja počivala na njemu.” (Lk 2.40) i kasnije „I Isus je napredovao u mudrosti, u dobi i u milosti kod Boga i kod ljudi.“ (Lk 2.52).

Prilikom susreta dvanaestogodišnjeg Isusa s učiteljima u hramu Luka kaže da: „Svi, koji su ga slušali, divili su se njegovu razumu i njegovim odgovorima“ (Lk 2.47).

Dok odnos Isusa prema roditeljima i starijima Luka opisuje rečenicom „bio im je poslušan“. (Lk 2.51)

Iz ovih rečenica možemo zaključiti da je Isus bio jedinstven od svoje mladosti i da je vrlo rano naslutio tu svoju posebnost i poslanje za koje je predodređen.

Najbolje se to vidi iz rečenice kojom Isus govori majci: "Zašto ste me tražili? Zar niste znali, da ja moram biti u kući Oca svojega?" (Lk 2.49)

Godine prije početka djelovanja

Evandjelja govore da je Isus bio stolar, drvodjelja kao i njegov otac Josip. (Mt 13.55 - 56, Mk 6.3, Lk 4.22). Riječ koja se koristi za opis Isusovog zanimanja je tekton (τέκτων Grčki)(korijen riječi tehnički, tehnologija), tradicionalno riječ se prevodi kao stolar iako ima općenitije značenje kao graditelj različitim vrstama materijala.

Isus je bio najstarije dijete od četvero braće (Jakov, Josip, Simon i Juda) i najmanje dvije sestre. (Mt 13.55, Mk 6.3,)

Početak djelovanja

Luka napominje da je Isus imao oko trideset godina kad je počeo s djelovanjem (Lk 3.23).

Krštenje i kušnja

Sva tri sinoptička evandjelja spominju krštenje Isusovo od strane Ivana Krstitelja, i taj događaj uzima se kao početak Isusovog javnog djelovanja (Mt 3.13 – 4.11, Mk 1.9-1.13, Lk 3.21 – 4.13).

Prema tekstu evandjelja Isus dolazi na rijeku Jordan na kojoj je Ivan propovijedao i krstio.

Ivan ga krsti, i kad Isus izlazi iz vode otvoriše se nebesa i silazi Duh Božji u obliku goluba.

Tada se začuje glas s neba „I glas s neba povika: "Ovo je Sin moj ljubljani, koji se dopada meni.""

Odmah nakon krštenja Duh odvodi Isusa u pustinju gdje posti četrdeset dana i noći. Tijekom tih četrdeset dana pojavljuje se Đavao i kuša ga tri puta. Svaki put Isus odbija kušnju citirajući Sveto Pismo (Ponovljeni zakon).

Nakon toga Đavao ga ostavlja a pojavljuju se anđeli koji ga služe.

Učenje

Sva četiri evandjelja naglašavaju nauk Isusa i spominju mnoga čuda kojima Isus želi dokazati apostolima i drugim slušateljima da je mesija (Iv 10.38).

Sinoptička evandjelja naglašavaju Isusov nauk o Kraljevstvu nebeskom (Mt 4.17) i uglavnom prate njegovo djelovanje u Galileji, dok Ivan u svom evandelju naglašava Isusovo božansko porijeklo i poslanje i njegovo djelovanje oko Jeruzalema.

U svojim propovijedima Isus često koristi prispodobe, Isusove prispodobe slikovit su način pričanja u kojima, Isus slikama iz svakidašnjeg života predstavlja duhovnu stvarnost i Kraljevstvo Božje. Više od trećine Isusovih riječi bile su prispodobe.

Prispodobе su karakteristične za Evandjelja. U proročkim spisima u Starome zavjetu također se mogu naći slične usporedbe, metafore i alegorija. U Novom zavjetu imao oko 40 Isusovih prispodoba. One su slikoviti govor razumljiv tadašnjem vremenu.

Isus u svojim propovijedima govori o služenju Bogu i drugim ljudima, o važnosti poniznosti, govori o vjeri u njega koja dovodi do opraštanja grijeha.

Važne teme njegova nuka su pravednost, oprost, vjernost, ljubav prema neprijateljima, milosrđe, pouzdanje u Boga.

Upozorava na opasnost od bogatstva. (Lk 18.25)

Pravilan odnos prema drugim ljudima ističe u Matejevom i Lukinom evandelju kad kaže: "Sve dakle, što hoćete da čine vama ljudi, činite i vi njima, jer je to sadržaj zakona i proroka." (Mt 7.12, Lk 6.31)

Dok cijeli zakon i proroke sažima u samo dvije zapovijedi: "On mu odgovori: "Ljubi Gospodina, Boga svojega, svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom misli svojom! To je najveća i prva zapovijed. Druga je ovoj jednaka: Ljubi bližnjega svojega kao samoga sebe! O ovim dvjema zapovijedima visi sav zakon i proroci." (Mt 22.37 - 40, Mk 12.29 - 31)

Na molbu jednog od učenika izgovara riječi molitve Oče naš (Mt 6.9 – 13, Lk 11.2 – 4)

Kroz sva evandelja Isus pokazuje posebnu brigu prema siromašnima, potlačenima i obespravljenima što se najjasnije vidi u propovijedi na gori.

U sinoptičkim evandeljima Isus otkriva apokaliptičnu verziju posljednjih dana. Govori da će kraj ovoga svijeta doći nenadano, i da će doći suditi svijetu po vjeri u njega i prihvaćanju njegove žrtve na križu. Poziva svoje sljedbenike da budu pripralni i vjerni do kraja.

Okupljanja

Na vrhuncu svog djelovanja Isusove propovijedi privlače velik broj slušatelja (tisuće) (Mt 14.14 – 21, Lk 9.11 - 14), prvenstveno u području Galileje.

Isus podučava ljude na tim velikim okupljanjima, ali isto tako ponekad podučava samo svoje apostole ili propovijeda pojedincima.

Vrlo često Isus traži osamu kako bi se molio i bio s Ocem.

Apostoli

Isus poziva dvanaest Židova da budu njegovi učenici, i naziva ih apostolima. Uglavnom su to ribari i obični radnici.

Dvanaest apostola su: Petar, Andrija, Jakov, Ivan, Filip, Bartolomej, Matej, Toma, Jakov, Simon, Juda, i Juda Iskariot koji ga je izdao.

Dom apostola Petra u Kafarnaumu bio je baza djelovanja Isusa i apostola, odakle su kretali prema drugim krajevima.

Posljednji dani

Na dan koji danas zovemo Cvjetnica, Isus ulazi u Jeruzalem, a učenici i mnoštvo naroda pozdravlja ga kao Kralja, sina Davidova koji dolazi u ime Gospodnje, prostiru svoje haljine i zeleno granje koje su narezali u poljima (Mt 21.8, Mk 11.8, Lk 19.36).

Taj dan otiđe u hram da ga razgleda.

Idući dan ponovo dolazi u hram i istjeruje prodavače i kupce iz hrama, mjenjačima novca i prodavačima golubova za žrtvu isprevrće stolove, optuživši ih da su od "kuće molitve" načinili "špilju razbojničku" (Mt 21.13, Mk 11.17, Lk 19.46)

Tim činom, kao i svojim propovijedima i oštrim riječima upućenim svećenicima i učiteljima zakona pobuđuje kod njih gnjev i oni skuju zavjeru protiv njega kako bi ga ubili (Mk 11.18).

No zbog velikog broja ljudi koji su pristajali uz Isusa (Lk 19.48) i zbog blagdana Pashe (Mt 26.5)

čekali su povoljan trenutak da ga uhvate .

Taj trenutak je došao kad Sotona uniđe u Judu Iskariota i on odluči da ga izda (Lk 22.3).

Na blagdan beskvasnih kruhova "kad se običavalo klati Pashalno janje, " (Mk 14.12) Isus organizira večeru s svojim učenicima. Kršćani tu večeru nazivaju Gospodnja večera.

Na večeri Isus otkriva Judu kao svog izdajnika (Mt 26.25) i on odlazi glavašima i svećenicima da ga izda (Iv 12.30).

Na toj večeri Isus učenicima daje kruh, kao tijelo svoje, da ga jedu njemu u spomen i vino kao krv svoju, krv Novoga zavjeta, koja se proljeva za mnoge za opraštanje grijeha (Mt 26.26 - 29). Nakon zajedničkog hvalospjeva svi odlaze na Maslinsku goru u zaselak Getsemani (Mt 26.36). Isus je duboko potresen, žalostan i uplašen jer zna što ga očekuje u idućim satima (Mt 26.37, Mk 14.33).

Tamo se Isus odvoji od učenika da se pomoli, molio se Ocu da ga izbavi od muka koje su pred njim ali samo ako je to njegova volja (Mt 26.39, Mk 14.36, Lk 22.42).

Ukazuje mu se anđeo koji ga okrijepi (Lk 22.43), kad ga napadne još veća tjeskoba sve je usrdnije molio i u evanđelju po Luki čitamo: "Znoj je njegov bio kao kaplje krvi, što su tekle na zemlju." (Lk 22.44)

Ubrzo nakon toga dolazi Juda s četom vojnika, glavarima svećeničkim i starješinama (Mt 26.47, Mk 14.43, Lk 22.47). Juda ljubi Isusa i na taj način ga prokazuje (Mt 26.49, Mk 14.45, Lk 22.47).

Još iste noći odvođe Isusa pred velikog svećenika Kaifu, da mu sude.

Iako se pojavilo mnogo lažnih svjedoka ne nalaze svjedočanstvo kojim bi ga osudili (Mt 26.60).

Iznerviran nedostatkom dokaza i Isusovom šutnjom veliki svećenik upita Isusa: ""Zaklinjem te Bogom živim: "Kaži nam, jesi li ti Krist, Sin Božji?"" (Mt 26.63, Mk 14.61), na što Isus odgovara: "Ja sam i vidjet ćete Sina čovječjega gdje sjedi s desne Svemogućega i dolazi na oblacima nebeskim." (Mk 14.62)

Tu istinitu izjavu nazvaše bogohuljenje i osudiše ga na smrt (Mk 14.64).

"Ljudi koji su ga držali zarobljena rugali su mu se i zlostavljali ga." (Lk 22.63)

"Pokrili su mu oči i tukli su ga po obrazima." (Lk 22.64)

Pošto u to vrijeme samo rimska vlast je mogla izvršiti smrtnu kaznu, Isusa odvođe pred Poncija Pilata koji je tada bio rimski upravitelj Judeje (Mt 27.2).

Pošto Pilat ne nalazi na Isusu "nikakve krivnje" (Lk 23.4), šalje ga kralju Herodu koji je tada boravio u Jeruzalemu. Isus pred kraljem šuti i ne brani se (Lk 23.9), unatoč optužbama svećeničkim i književnika koji su bili tamo (Lk 23.10). Nakon što se Herod izrugao s Isusom obuče mu bijelu haljinu i pošalje natrag Pilatu (Lk 23.11).

Još uvijek Pilat ne nalazi krivnje na Isusu i želi ga kazniti i pustiti (Lk 23.15-16).

Kako je na blagdan bio običaj pustiti na slobodu jednog zatvorenika, Pilat upita mnoštvo naroda koje se skupilo, žele li da im pusti Isusa ili Barabu (buntovnik i ubojica).

Na nagovor svećenika i književnika narod zatraži Barabu, kojeg Pilat pusti na slobodu a Isus osudi na smrt na križu. (Mt 27.15-27, Mk 15.6-16, Lk 23.17-25)

Nakon toga rimski vojnici bičuju Isusa, u sudnici mu stavljaju skrletnu kabanicu, trnovu krunu na glavu i trsku u desnicu i ismijavaju ga kao lažog kralja. Udaraju ga trskom po glavi i pljuju ga. Pošto su mu se izrugali odvođe ga na Golgotu i razapinju ga na križ (Mt 27.26-35, Mk 15.15-24 , Lk 23.25-33)

Isus tada moli: "Oče, oprostí im; jer ne znadu, što čine..." (Lk 23.24)

Nad njegovom glavom bio je postavljen natpis s oznakom krivnje: "Ovo je Isus kralj židovski" (Mt 27.37).

Okupljeni glavari svećenički i književnici još uvijek mu se rugaju (Mt 27.41).

Od šestog do devetog sata nastaje tama na zemlji (Mt 27.45), a devetog sata Isus povika: ""Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?" (Mt 27.46), nakon Isusovog povika: "Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj!", Isus umire (Lk 23.46).

Još iste večeri Isusa polažu u grob (Mt 27.60).

Thank You for previewing this eBook

You can read the full version of this eBook in different formats:

- HTML (Free /Available to everyone)
- PDF / TXT (Available to V.I.P. members. Free Standard members can access up to 5 PDF/TXT eBooks per month each month)
- Epub & Mobipocket (Exclusive to V.I.P. members)

To download this full book, simply select the format you desire below

